

Ajalugu, gümnaasium

II kursus „Eesti ajalugu I (kuni 16. ja 17. sajandi vahetuseni)“ (35 tundi):

- 1) esiaeg (7 tundi);
- 2) keskaeg (19 tundi);
- 3) üleminekuaeg keskajast uusaega (9 tundi).

Õppe kirjeldus

Kursuse vältel õpitakse tundma ja iseloomustama tähtsamaid Eesti esiaja perioode ning võrreldakse neid inimeste tegevusalade ja eluolu muutuste alusel. Iseloomustatakse eestlaste suhteid naaberrahvastega, Eesti halduskorraldust ning majanduslikku arengut. Analüüsitakse Balti ristiõja põhjusi, kulgu ja tulemusi ning selgitatakse kaardi järgi Vana-Liivimaa haldus- ja valitsemiskorraldust. Käsitletakse Jüriöö ülestõusu, analüüsitakse ning hinnatakse selle tähtsust ja tähendust. Keskaja ühiskonna tundmaõppimiseks käsitletakse feodaalsuhteid ja talurahva õigusliku seisundi muutumist ning elu linnades. Iseloomustatakse keskaja kultuuri põhijooni Eesti näitel, katoliikluse ja reformatsiooni mõju eesti kultuurile ning vaimuelule. Analüüsitakse Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi, Eestimaa haldusjaotuse muutumist aja vältel, hariduse ja kultuuri arengut ning majanduse arengut ja sellega kaasnevat muutusi ühiskonnaelu erinevates valdkondades, sh inimeste igapäevaelus.

Õppetegevust kavandades ning korraldades on Eesti ajaloo teemasid käsitledes vaja luua seos maailma ajaloo ja kujundada õpilastes oskus mõista Eesti ajaloo toimunud sündmusi maailma ajaloo kontekstis. Selleks käsitletakse iga teemaploki alguses ühe õppetunni vältel maailma ajaloo vastava ajastu kõige iseloomulikumaid arengusuundi.

Õpikeskkond

Õppetekstid
Pildimaterjal
Teabekirjandus
Seinakaart, atlas

Õppekäigud ja -ekskursioonid: vanimad asulapaigad Pulli ja Kunda Lammasmäe, Arheoloogiakeskus Tallinnas, arheoloogiaalane ekspositsioon Vabaduse väljakul, muinaslinnused, kalmed: kivist kalmed Jõelähtmes, Muuksis, tarandkalmed Kõmsis, Saha-Lool, Kundas jm; Rebala põlispõllud ja muuseum, kodukoha muuseum

Filmid „Kaali saladused“, „Raua sulatamine“
Doug Buehl (2002). Interaktiivõppe strateegiad klassiruumis. Tallinn: Omanäolise Kooli Arenduskeskus

Internet
<http://www.history.ee>
<http://www.history.ee/Berta>
<http://www.hot.ee/arheoloogmust/>

Eesti esiajaloo õppijail on soovitatav käia kohalikus koduloomuuseumis, korraldada õppekäike kodukoha lähedal asuvate arheoloogiliste objektide vaatluseks. Õppekäike võib kavandada nende kodukoha ümbruses paiknevate ajalooliste objektide ja paikade tundmaõppimiseks, mis seonduvad käsitletavate teemadega, sh keskaegsed ehitised, ajalooliste isikute ja lahingutegevusega seotud paigad jms. Oluline on töötamine erinevate allikatega, sh kroonikatega.

Allikad

Henriku Liivimaa kroonika (1982). Tõlkinud Richard Kleis, toimetanud Enn Tarvel. Tallinn
 Liivimaa vanem riimkroonika (2003). Tõlkinud Urmas Eelmäe, toimetanud Enn Tarvel. Tallinn
 Bartholomäus Hoeneke (1960). Liivimaa noorem riimkroonika. Toimetanud Sulev Vahtre. Tallinn
 Johann Renner (1995). Liivimaa ajalugu 1556–1561. Tõlkinud Ivar Leimus. Tallinn
 Balthasar Russow (1993). Liivimaa kroonika. Tõlkinud Dagmar ja Hermann Stock. Tallinn
 Christian Kelch (2004). Liivimaa kroonika. Tõlkinud Ivar Leimus. Tartu
 Christian Kelch (2009). Liivimaa kroonika järg. Tõlkinud Ivar Leimus. Tartu

1. Esiaeg (7 tundi, sh 1 tund õpitu kordamiseks ja kinnistamiseks)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) teab ja iseloomustab tähtsamaid Eesti esiaja perioode inimeste tegevusalade ning eluolu muutuste põhjal; tõlgendab muististe alusel inimeste eluolu ja ühiskondlikku korraldust ning uskumusi ja vaimulaadi;
- 2) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega ning vastastikuseid mõjutusi;
- 3) iseloomustab Eesti halduskorraldust ja majanduslikku arengut esiaja lõpul;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism*.

Õppesisu

Kursuse õppesisu jaguneb kaheks kohustuslikuks teemaks. Lisaks toetavad taotletavate õpitulemuste saavutamist laiendavad ja süvendavad teemad.

Üldajalooline taust: antropogeneesi põhijärgud. Inimasustuse levik maailmas. Jääaeg ja selle taandumine. Inimasutuse algus Euraasia põhjaosas (1 tund)	
Kohustuslikud teemad	Laiendavad ja süvendavad teemad
<p>Tähtsamad arheoloogilised kultuurid</p> <p>Muinasaja allikad ja nende uurimine Kiviaja kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ja kultuuri iseloomustavad muistised Metalliaeg: pronksiaeg. Asva kultuur Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused</p> <p>Eesti muinasaja lõpul</p> <p>Suhted naabritega. Idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti Eesti ühiskond esiaja lõpul. Sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud Muinasusund ja ristiusu levik Eestis Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis</p>	<p>Jääaja mõju Eesti looduse ja maastiku kujunemisele Kiviaja kultuuride levikuala. Tähtsamad asulapaigad Eestis</p> <p>Lohukivid, aardeleiud Erinevad maaharimisviisid ja põllusüsteemid</p> <p>Naaberrahvaste allikad Eesti ajaloo kohta Vana-Vene riigi rajamine. Jaroslav Targa katse alistada osa Eestist (1030–1061) Eestlaste elatusalad muinasaja lõpul. Eestlaste sõjaline tase Ohvripaigad Ristiusu leviku teed: katoliku kiriku määratud piiskopid</p>

1. Tähtsamad arheoloogilised kultuurid Muinasaja allikad ja nende uurimine (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane teab ja iseloomustab Eesti esiaja perioode inimeste tegevusalade ja eluolu muutuste alusel.	Esiaeg, esiaja allikad, esiaja periodiseerimine	1. Töö õppetekstiga, suuline arutus, seoste loomine üldajalooga 2. Õppekäik Pulli asulapaika või Kunda Lammasmäele 3. Õppeekskursioon mõnda arheoloogilisse paika	Aktiivne osavõtt arutelust tunnis
<p>Lõiming teiste õppeainetega Geograafia: loodusolud, jääaeg</p> <p>Kujundatavad üldpädevused Kultuuri- ja väärtuspädevus: austus looduse ja teiste loodud materiaalsete väärtuste vastu</p>			
1. Tähtsamad arheoloogilised kultuurid Kiviaja kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur; elanike peamised tegevusalad ja kultuuri iseloomustavad muistised (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane seletab ja kasutab mõisteid <i>arheoloogiline kultuur, muistis</i> .	Kunda kultuur, kammkeraamika, nõorkeraamika ehk venekirveste kultuur, muistis	1. Töö õppetekstiga. Arheoloogiliste kultuuride iseloomustamine, inimeste tegevusalade ja eluolu võrdlemine erinevatel esiaja perioodidel 2. Arutelu filmi „Kaali saladused” põhjal	1. Oskus iseloomustada erinevaid esiaja perioode inimeste elualade ja eluolu muutuste järgi 2. Mõistete kasutamine kontekstis

Lõiming teiste õppeainetega Eesti keel: töö sõnavaraga ja mõistetega, sõnaline väljendusoskus, teabetekstide mõistmine Kunst: esiaja inimese eneseväljendus			
1. Tähtsamad arheoloogilised kultuurid Metalliaeg: pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kalme, linnus</i> .	Asva kultuur, kalmed, kultusekivid, alepõllundus, põlispõllundus, linnused	1. Filmi „Raua sulatamine” vaatamine ja analüüs 2. Õpitakse tundma metalliaja inimeste tegevusalasid ja eluolu, hinnatakse metalli kasutamise tähtsust ühiskonna arengus. 3. Õppeekskursioon muinaslinnusele, kalmetele või Rebala põlispõldudele ja muuseumi	Oskus võrrelda metalliaega varasemate esiaja perioodidega
Kujundatavad üldpädevused Kultuuri- ja väärtuspädevus: õpilane tähtsustab jätkusuutlikku eluviisi. Sotsiaalne pädevus: õpilane mõistab oma tegevuse võimalikke tagajärgi.			
2. Eesti muinasaja lõpul Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside

Õpilane iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega.	Slaavlased, idaslaavlased, balti hõimud, viikingid	1. Töö õppetekstiga 2. Kaardi analüüs: eestlaste naabrid, kaubateede kujunemine. Saab kasutada digitaalseid kaardirakendusi ja -keskkondi. 3. Kontaktid ja erinevat tüüpi kontaktide mõju piirkonna arengule	Oskus analüüsida eestlaste suhteid naaberrahvastega, luua seoseid tänapäevaga
Lõiming teiste õppeainetega Geograafia: kaarditundmine: viikingid, slaavlased, balti hõimud			
2. Eesti muinasaja lõpul Eesti ühiskond muinasaja lõpul. Sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane: 1) iseloomustab Eesti halduskorraldust ja majanduslikku arengut esiaja lõpul; 2) seletab ning kasutab kontekstis mõisteid <i>maakond, kihelkond, malev, muinaslinnus</i> .	Maakond, kihelkond, muinaslinnus, külad, külade tüübid, varanduslik ebavõrdsus, vanemad, malev	1. Töö allikatega (sh internetiallikad), mõistetega, atlasega, seinakaardiga 2. Õpitakse tegema järeldusi eluolu kohta Eestis enne Balti ristsõdu.	1. Arutluse kirjutamine 2. Oluliste faktide ja mõistete tundmine 3. Esiaja lõpule iseloomulike joonte esiletoomine
Lõiming teiste õppeainetega Geograafia: ajalookaardi tundmine Läbivate teemade rakendamise võimalusi Ühiskonna jätkusuutlik areng			
2. Eesti muinasaja lõpul			

Muinasusund ja ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis (1 tund)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane seletab ja kasutab mõistet <i>animism</i> .	Muinasusk, animism, targad, esimesed misjonärid	1. Töö õppetekstiga 2. Arutelu: oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine	Arutelust osavõtt, oma seisukoha kaitsmine
Kujundatavad üldpädevused Kultuuri- ja väärtuspädevus: õpilane mõistab jätkusuutliku arengu põhiväärtusi, juhindub nendest oma tegemistes; kujundab sallivust erinevate rahvaste ja kultuuride suhtes.			

2. Keskaeg (19 tundi, sh 1 tund õpitu kordamiseks ja kinnistamiseks)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) analüüsib Balti ristisõja põhjusi, kulgu ja tagajärgi erinevate osaliste vaatenurgast;
- 2) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil; iseloomustab suhteid naaberriikidega;
- 3) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina;
- 4) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal;
- 5) iseloomustab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; mõistab kultuurilist järjepidevust;
- 6) analüüsib kriitiliselt keskaja kroonikaid ja teisi teabetekste;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Vana-Liivimaa, Liivi ordu, vasallkond, mõis, teoorjus, sunnismaisus, adramaa*;
- 8) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Üldajalooline taust. Paavsti võim ja hegemonistlikud taotlused. Ristisõdade põhjused ja peasuunad. Läänemere maade ristiusustamine. Keskaegne kolonisatsioon. Lääne-Euroopa ühiskonna eeskujud Eesti keskaegse ühiskonna kujunemisel (1 tund)	
Kohustuslikud teemad	Laiendavad ja süvendavad teemad
Muistne vabadusvõitlus Balti ristisõja põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana	Läänemere maade poliitiline kaart 13. sajandil Riia linna rajamine. Mõõgavendade ordu. Läti ristiusutamine Balti ristisõdade lõpp. Leedu riigi teke
Vana-Liivimaa riigid Riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega	
Jüriöö ülestõus , selle põhjused ja tagajärjed	Jüriöö ülestõusu rahvusvaheline taust Liivimaa noorem riimkroonika
Keskaja ühiskond Eestis Läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine Keskaegsed linnad Eestis. Linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas	Mõisamajandus. Aadlike eluolu. Rüütlikultuur Linnaõigus Linnaelanikkond, selle sotsiaalne ja rahvuslik struktuur Katoliku pühakud eesti rahvakalendris Keskaegsed ajaloo- ja kultuurimälestised Eestis. Keskaegne Tallinn Wanradt-Koelli katekismus Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis
Kirik ja kultuur Vaimulikud ordud ja kloostrid. Arhitektuur	

1. Muistne vabadusvõitlus. Balti ristsõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika ajalooallikana (4 tundi)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane:</p> <p>1) analüüsib Balti ristsõdade põhjusi, kulgu ja tagajärgi erinevate osaliste vaatenurgast;</p> <p>2) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust.</p>	<p>Balti ristsõda, Mõõgavendade Ordu, Lembitu, Kaupo, Ümera lahing, Madisepäeva lahing, Danebrog, kroonik Henrik</p>	<p>1. Töö õppeteksti ja allikatega (sh internetiallikad): Henriku Liivimaa kroonika. Info leidmine teabeallikaist, teabe analüüs, põhjuse-tagajärje seoste leidmine</p> <p>2. Vt ka näidistunnikava</p> <p>3. Tabeli koostamine</p>	<p>1. Oskus töötada allikmaterjaliga ja teabekirjandusega</p> <p>2. Oskus leida infot, seda analüüsida ning oma seisukohta avaldada ja kaitsta</p>
<p>Kujundatavad üldpädevused</p> <p>Õpipädevus: eri teabeallikate eesmärgipärane ja kriitiline kasutamine, oskus analüüsida, teha valikuid</p>			
2. Vana-Liivimaa riigid. Riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed (4 tundi)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane:</p> <p>1) tunneb muutusi Vana-Liivimaa riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil, iseloomustab Vana-Liivimaa suhteid naaberriikidega;</p>	<p>Liivimaa, Vana-Liivimaa, maahärrad, Vana-Liivimaa Maapäeva seisuslik koosseis, Liivi ordu, ordumeister</p>	<p>1. Töö õppetekstiga, kaardi ja atlasega, arutelu</p> <p>2. Ülevaetatabeli koostamine, põhjuse-tagajärje seoste loomine</p>	<p>Iseseisev töö õppeteksti ja kaardiga; info leidmine, süstematiseerimine ning paigutamine kokkuvõtvasse tabelisse; lühikokkuvõtte kirjutamine</p>

<p>2) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina; 3) seletab ning kasutab kontekstis mõisteid <i>Vana-Liivimaa, Liivi ordu</i>.</p>			
<p>Lõiming teiste õppeainetega Geograafia: Vana-Liivimaa poliitiline kaart Emakeel: töö sõnavaraga, tekstide ja info otsimine veebist, raamatukogust, elektroonilisest ning paberil tekstist. Sõnaraamatute kasutamine</p>			
<p>3. Keskaja ühiskond Eestis. Läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad. Linnade valitsemine. Käsitöö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas (6 tundi)</p>			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane: 1) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; 2) loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal, seletab ning kasutab kontekstis mõisteid <i>adramaa, vasallkond, mõis, sunnismaisus, teoorjus</i>.</p>	<p>Läänikorraldus, vasallkond, mõis, adramaa, talurahva õiguslik seisund, talurahva kihistumine, sunnismaisus, teotöö, teoorjus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit</p>	<p>1. Töö õppetekstiga, mõistetega, seoste loomine Euroopa ajaloo, rühmatöö, seminar 2. Õppekursioon keskaegses linnas, info otsimine ja süstematiseerimine 3. Rollimängud (nt rae koosolek vms) Töö planeerimiseks võib kasutada digikeskkondi ja -vahendeid.</p>	<p>1. Mõistete seletamine ja kasutamine, iseloomustades keskaegse Eesti ühiskonda 2. Loovtöö kirjutamine õppekursioonilt saadud teabe põhjal: info kogumine (giidi jutustus, oma ülestähendused, vaatlus, üldistamine)</p>
<p>Lõiming teiste õppeainetega Keel ja kirjandus: arvamusteksti koostamine, kokkuvõtte kirjutamine Kujundatavad üldpädevused</p>			

<p>Kultuuri- ja väärtuspädevus: suutlikkus mõista keskaja inimese eluviisi ja väärtushinnanguid. Õpitakse analüüsima ja hindama ühiskonnas kehtivaid väärtusi.</p> <p>Sotsiaalne pädevus: suutlikkus teha koostööd, arvestada teisi</p>			
<p>4. Kirik ja kultuur. Vaimulikud ordud ja kloostrid. Arhitektuur (3 tundi)</p>			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane:</p> <p>1) iseloomustab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele;</p> <p>2) mõistab kultuurilist järjepidevust, analüüsib kriitiliselt keskaja kroonikaid ja teisi teabetekste.</p>	<p>Katoliku kirik, missa, paavst, piiskop, preester, kloostrid, tsistertsilased, dominiiklased, frantsisklased, augustiinlased</p>	<p>1. Iseseisev töö õppetekstiga</p> <p>2. Töö pildimaterjaliga, selle kommenteerimine. Analüüs ja võrdlemine ning seoste loomine Euroopa kultuuriga</p> <p>Töö planeerimiseks võib kasutada digikeskkondi ja -vahendeid.</p>	<p>Arutluse kirjutamine. Ristiusu mõju Eesti kultuurile ja vaimuelule</p>
<p>Lõiming teiste õppeainetega</p> <p>Kunst: kirik kui sakraalehitis</p> <p>Keel ja kirjandus: arvamustekstide koostamine, kokkuvõtte kirjutamine</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi</p> <p>Kultuuriline identiteet: roll kultuuri kandjana, edasivijana ja kultuuride vahendajana, kultuuridevahelise suhtlemise ning koostöö tähtsuse mõistmine</p>			

3. Ülemineku-aeg keskajast uusaega (9 tundi, sh 1 õppetund õpitu kordamiseks ja kinnistamiseks)

Teema läbimise järel õpilane:

- 1) iseloomustab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; võrdleb suurriikide mõju Läänemere piirkonnas 16. sajandil;
- 2) selgitab Liivi sõja eellugu, kulgu ja tagajärgi; analüüsib ning hindab allikate alusel sõja osaliste tegevust;
- 3) teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal;
- 4) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal;
- 5) iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos; analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus;
- 6) teab, kes olid Balthasar Russow, Ivan IV ja Wolter von Plettenberg, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Üldajalooline taust. Tugeva keskvoimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Uue maailmapildi kujunemine (1 tund)	
Kohustuslikud teemad	Laiendavad ja süvendavad teemad
Reformatsioon Eestis Haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus Liivi sõda Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulgu ja tagajärjed Eesti kolme kuningriigi valduses Riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon	Vene riikide liitmine Moskva ümber Hertsog Magnus ja Liivimaa kuningriik Poola-Rootsi ja Rootsi-Taani sõda, rahulepingud ja tagajärjed. Venemaa osalemine Liivi sõjas
Kultuuri areng Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule	Renneri kroonika

1. Reformatsioon Eestis. Haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus (2 tundi)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane iseloomustab reformatsiooni mõju ja tähtsust eesti kultuuriloos, analüüsib muutusi mentaliteedis ning vaimuelus.	Reformatsioon, usupuhastus, Martin Luther, Hermann Marsow, Melchior Hoffmann, pildirüüste, Wanradti ja Koelli katekismus	Töö õppetekstiga, ajaloolase sõnavaraga; analüüs, võrdlus, olulise leidmine ja väärtustamine, arutelu	Suuline arutelu: olukorra kirjeldamine, kriitiline analüüs, kokkuvõtte ja järelduste tegemine, hinnangu andmine
<p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi Ühiskonna jätkusuutlik areng: olla jätkusuutlik kultuuritarbija ja säilitaja; oma ja teiste kultuuride pärandi väärtustamine</p>			
2. Liivi sõda. Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tagajärjed (2 tundi)			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
Õpilane: 1) iseloomustab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil, võrdleb suurriikide mõju Läänemere piirkonnas, teab muutusi riiklikus korralduses ja poliitilisel kaardil sõdade ajal; 2) teab, kes olid Wolter von Plettenberg ja Ivan IV.	Diplomaatiline eellugu, Wolter von Plettenberg, „Tartu maks”, Ivan IV, sõjast osavõtjad riigid, hertsog Magnus, Pontus De la Gardie, Jam Zapolski vaheahu, Pljussa vaheahu	Töö ajalooallikatega. Johannes Renneri kroonika. Info leidmine, analüüs, hinnangu andmine, põhjuse-tagajärje seoste loomine Töö planeerimiseks ja läbi viimiseks võib kasutada digikeskkondi ja -vahendeid.	1. Probleemide püstitamine, võimaluste esitamine lahendusteks, olulise kirjapanek ülevaate tabelina 2. Referaadi kirjutamine ja esitlus
<p>Kujundatavad üldpädevused Ettevõtlikkuspädevus: oskus näha probleeme, leida lahendusi, genereerida ideid. Koostööoskus, algatusvõime toetamine</p> <p>Läbivate teemade rakendamise võimalusi Kultuuriline identiteet: suurriikide vägivallapoliitika taunimine</p>			
3. Eesti kolme kuningriigi valduses. Riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon (2 tundi)			

Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane:</p> <p>1) teab, kuidas kehtestati Rootsi võim järk-järgult kogu Eesti alal;</p> <p>2) iseloomustab muutusi riiklikus korras ja poliitilisel kaardil.</p>	<p>Eesti ala jagatuna kolme kuningriigi vahel, vojevoodkonnad, staarostkonnad, katoliikluse taastamine Lõuna-Eestis, vastureformatsioon; Liivi sõja tagajärjed. Altmargi, Brömsebro ja Oliwa rahu</p>	<p>1. Töö õppeteksti ja ajalookaardiga, oma arvamuse kujundamine ning põhjendamine</p> <p>2. Seminar. Seoste loomine Euroopa ajaloo, analüüs, kriitilise mõtlemise kujundamine</p> <p>Töö planeerimiseks võib kasutada digikeskkondi ja -vahendeid.</p>	<p>1. Olukorra analüüs, põhjuse-tagajärje leidmine, hinnangu andmine</p> <p>2. Oma seisukoha esitamine ja kaitsmine</p>
<p>4. Kultuuri areng. Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule (1 tund)</p>			
Õpitulemused	Märksõnad, isikud, põhimõisted	Õppetegevus	Hindamine, tagasiside
<p>Õpilane teab, kes oli Balthasar Russow, ja iseloomustab tema tegevust.</p>	<p>Balthasar Russow, Piibli tõlkimise algus, Hans Susi. Hermen Rode, Bernt Notke „Surmatants“, Michel Sittow</p>	<p>1. Rühmatöö ajalooallikatega: Balthasar Russowi kroonika</p> <p>2. Probleemide püstitamine, lahenduste otsimine</p>	<p>1. Allika analüüs, oma arvamuse avaldamine</p> <p>2. Kokkuvõtte oluliste muutuste kohta keskajal koos põhjendustega. Surm ja surmatants kui läbilõige keskaja ühiskonnast</p>
<p>Kujundatavad üldpädevused Kultuuri- ja väärtuspädevus: õpilane väärtustab oma rolli kultuuri kandjana ja kultuuripärandi säilitajana, mõistab kultuuri järjepidevust.</p>			